

Lovtidende A

2021

Udgivet den 11. november 2021

1. november 2021.

Nr. 2026.

Bekendtgørelse af lov om lens, stamhuses og fideikommisgodsers samt de herhen hørende fideikommiskapitalers overgang til fri ejendom

Herved bekendtgøres lov om lens, stamhuses og fideikommisgodsers samt de herhen hørende fideikommiskapitalers overgang til fri ejendom, jf. lovekendtgørelse nr. 638 af 16. september 1986, med de ændringer, der følger af lov nr. 384 af 7. juni 1989, § 3 i lov nr. 418 af 13. juni 1990, lov nr. 222 af 10. april 1991, § 22 i lov nr. 389 af 14. juni 1995, § 67 i lov nr. 453 af 9. juni 2004 og § 20 i lov nr. 108 af 7. februar 2007.

§ 1. Enhver besidder af len, stamhus eller fideikommisgod med det dertil knyttede løsøre og kapitaler eller af kapital, der er substitueret for tidligere med majoratsbånd belagt jordegods, alt for så vidt det er belagt med fideikommisarsisk bånd, gives der ret til at overtage besiddelsen til fri ejendom mod for de besiddelser, hvorpå der hviler hjemfaldsret at indbetale 25 pct. af værdien til statskassen og for de øvrige besiddelser 20 pct. samt mod at stille indtil en trediedel af den af ham overtagne jord til rådighed for staten mod erstatning i henhold til § 3, 4de stykke. Denne jord eller dens værdi skal derefter anvendes til oprettelse af mindre jordbrug i overensstemmelse med bestemmelserne i lov om vilkår for bortsalg af jorder i offentligt eje.

§ 2. Besiddelsens værdi ansættes for faste ejendomme, der er vurderede til ejendomsskyld, efter den vurdering, der finder sted i 1920, for værdipapirer, der optages til handel på et reguleret marked, efter deres kursværdi, og i øvrigt til almindelig salgsværdi efter vurdering af det i § 9 omhandlede nævn (lensnævn).

Stk. 2. Ved værdiansættelsen medregnes ikke sådanne kunstgenstande m.v., som falder ind under bestemmelsen i § 6, 1ste stykke. Endvidere fradrages kapitalværdien af de besiddelsen påhvillende legater, apanager, enkepensioner, pensioner til godsets funktionærer o.l. samt lån, anvendt til forbedring af den faste ejendom og optaget forinden den sidst skete almindelige vurdering, dog ikke udover den værdiforøgelse, der derved er tilført denne og endnu på frigørelsestidspunktet forefindes.

Stk. 3. Afgiften til statskassen indbetales enten i rede penge eller i obligationer efter disses værdi.

§ 3. Ved beregningen af den i § 1 nævnte del af den overtagne jord, der skal stilles til rådighed for staten, skal der foruden fra fæstegodset samt de tidligere fæstegårde, som godsejeren i henhold til lov om fæstevæsenet af 19. februar 1861 § 2, jfr. lov nr. 36 af 9. marts 1872 § 5, eller i henhold til bevilling på grund af hoveriets afskaffelse har inddraget, men vedblivende opretholdt som gårdmandsbrug, bortses fra

skov, park eller have, fra den del af jorden, der må anses for aldeles udyrkelig samt fra sådanne selvstændige huslodder på 6 tønder land eller derunder, som besidderen forpligter sig til ikke at nedlægge. Der tages ved beregningen hensyn til arealets værdi (godhed, beliggenhed m.v.), således at et mindre areal af større værdi ligestilles med et større areal af ringere godhed.

Stk. 2. Hvilken jord der skal stilles til rådighed, bestemmes af lensnævnet, efter at det forud har indhentet forslag herom fra besidderen. Det skal ved valget af den jord, der skal afstås, tilstræbes, at denne er velegnet til udstykning. Afståelsen skal søges ordnet således, at den øvrige besiddelse ikke splittes, men så vidt muligt kommer til at udgøre et samlet hele og i øvrigt således, at den mindst muligt skades. Besidderen er berettiget til, om besiddelsen omfatter flere hovedgårde eller større avlsgårde, at stille tilliggendet til en eller flere af disse som helhed til rådighed, ligesom han også kan fyldestgøre sin herhen hørende forpligtelse ved at anvise jord, der falder udenfor majoratsbesiddelsen, og over hvilken han havde rådighed ved denne lovs forelæggelse, for så vidt lensnævnet skønner, at formålet med jorderhvervelsen lige så godt nås på denne måde.

Stk. 3. Den til afståelse bestemte jord skal udpeges straks ved besiddelsens overgang til fri ejendom, men skal først afgives, efterhånden som landbrugsministeren forlanger det, med et halvt års varsel til en 1ste april. Statens ret til at erholde jorden bortfalder, hvis retten ikke er benyttet inden 20 år efter, at de udpegede jordarealer er stillede til statens rådighed.

Stk. 4. Erstatningen for den afståede jord fastsættes af vurderingsrådet (jf. lov om ejendomsskyld af 15. maj 1903 § 9) til en værdi, svarende til den pris, som en forstandig køber måtte antages at ville give for jorden, såfremt den tilhørte en middelstor bondegård. Der skal ikke tages hensyn til den ulempe, som jordens bortskæring måtte have for den øvrige besiddelse. Ej heller skal der, såfremt jordafståelsen efter besidderens ønske ordnes således, at der afgives en samlet ejendom med påstånde bygninger, ydes erstatning

for disse udover den værdi, de måtte have under jordens anvendelse til oprettelse af mindre jordbrug. Sidstnævnte erstatning bestemmes af lensnævnet. Erstatningsbeløbene udredes af den i § 2, sidste stykke, omhandlede fond.

Stk. 5. Med hensyn til bestemmelsen om, at der skal stilles indtil en trediedel af den overtagne jord til rådighed, kan justitsministeren, hvor særlige forhold gør dette rimeligt, tilstå lempelser. Hvis et majorat består af en enkelt hovedejendom med tilliggende, må jordafståelsen til staten ikke fordres i et sådant omfang, at jorden og bygningerne kommer til at stå i misforhold til hinanden. Besidderen må i påkommende tilfælde skaffe andetsteds den til afståelsen nødvendige jord, som efter lensnævnets skøn skal være lige så vel egnet til formålet.

Stk. 6. Hvis de i denne paragrafs 1ste stykke omhandlede huslodder på 6 tdr. land eller derunder, som besidderen forpligter sig til ikke at nedlægge, under en eventuel lovgivning om ekspropriation eller tvangssalg ville blive inddraget herunder, kan ejeren, forsåvidt de ikke falder ind under lov nr. 373 om fæstegodsets overgang til selveje m.v. af 30. juni 1919 § 1, fri dem derfor mod at stille anden jord af tilsvarende værdi som det undtagne jordareal til rådighed for staten på tilsvarende betingelser som de i nærværende paragraf ommeldte.

Stk. 7. De til frigørelsens gennemførelse nødvendige forarbejder skal fremmes, selv om ejendomsskyldvurderingen endnu ikke måtte være foretaget eller tilendebragt.

§ 4. Forinden besiddelsen overgår til fri ejendom, skal lensnævnet fastsætte den erstatning, som det anses rimeligt at yde den successionsberettigede slægt i anledning af successionsrettens bortfald.

Stk. 2. I almindelighed skal denne billighedserstatning bestå deri, at to femtedele af de værdier, som overtages af besidderen, efter fradrag af den på disse hvilende lovlige gæld, sikres de 2 personer med halvdelen til hver, der i tilfælde af, at majoratet eller dets substitution var vedblevet at bestå som sådant, successivt ville have tiltrådt besiddelsen ved de 2 nærmest påfølgende besidderskifter. I dette øjemed skal ved frigørelsen de nævnte to femtedele i form af obligationer forblive under lenskontrollen. Så længe den frigørende besidder lever, modtager han renten af de henlagte midler. Ved hans død udbetales den første halvdel til den person, som da ifølge den for majoratet gældende successionsorden ville have været berettiget til at tiltræde besiddelsen, hvis majoratet ikke var overgået til fri ejendom, samt, så længe han lever, renten af den anden halvdel, og når også denne person er død, udbetales den sidste halvdel til den, som da ville have været nærmeste successor.

Stk. 3. Undtagelsesvis kan dog, hvor særlige forhold gør det rimeligt, denne almindelige norm fraviges ved bestemmelse af lensnævnet. Sker dette, kan lensnævnets afgørelse såvel af besidderen og nærmeste successor som også af en repræsentant for den successionsberettigede slægt i øvrigt, valgt af denne efter regler, der fastsættes af justitsministeren, indbringes for det i § 9 omtalte overnævn.

Stk. 4. Justitsministeren kan fastsætte regler om midlernes forvaltning og anbringelse.

§ 5. Hvis lensnævnet skønner, at en skov, der hører til et af de nuværende majorater, har en særlig forstlig eller almen interesse, kan det bestemme, at det offentlige skal have forkøbsret til skoven efter følgende regler:

Senest 1 måned efter, at der er udnævnt et lensnævn angående et majorats overgang til fri ejendom, skal nævnet offentlig indkalde begæringer om brug af forkøbsret til skove, der hører under majoratet. Begæringerne skal, for at kunne få betydning, fremsættes senest 3 måneder efter, at de er indkaldte, og de skal ledsages af oplysninger om grunden til, at skoven ønskes købt.

For de skove, der således er udpegede af nævnet, bestemmes på statens bekostning værdien i handel og vandel, med passende hensyn til den værdiforringelse, som fraskillelsen muligvis kan påføre andre, nærliggende dele af majoratet. Dettets besidder afgør dernæst inden 6 måneder efter, at begæringerne er indkaldte, om han vil sælge skoven eller ikke. I sidste tilfælde skal den fremtidig altid holdes forenet med den af majoratets andre skove, ved hvilken den ligger nærmest, til een samlet ejendom. Vil majoratsbesidderen sælge skoven, da har det offentlige ret til at overtage den til den fastsatte værdi. Såfremt staten ikke vil benytte sig af denne forkøbsret, har den eller de kommuner, hvori skoven er beliggende, en tilsvarende beføjelse, og derefter nabokommunerne, således at skoven, hvor flere kommuner melder sig som købere, tilfalder den højestbydende. Denne forkøbsret bortfalder dog fuldstændig, hvis det offentlige, stat eller kommune, ikke inden et år og en måned efter, at værdiansættelsen er sket, benytter sig af den.

Omkostningerne ved skovens værdiansættelse samt øvrige overdragelsesomkostninger betales af det offentlige, stat eller kommune, forsåvidt de overtager skoven. Hvis overtagelsen ikke kommer i stand, betales omkostningerne ved skovens værdiansættelse af ejeren, dersom det er ham, der frafalder salget, men ellers af staten.

Så længe spørgsmålet om salg af skoven henstår uafgjort, fører landbrugsministeren tilsyn med, at de værdier, for hvis skyld det offentlige ønsker at købe skoven, ikke forringes eller tilintetgøres.

Stk. 2. Den sædegårdsejerne ved forordningen af 21. maj 1845 § 27 tillagte særlige testationsret skal fremtidig gælde for de af majoraterne opståede skovejendomme.

§ 5 a. (Ophævet)

§ 5 b. (Ophævet)

§ 5 c. (Ophævet)

§ 6. Genstande af kunstnerisk eller historisk værdi, der har almindelig interesse, skal, når de overgår til fri ejendom i henhold til § 1, forblive her i landet og kan, forsåvidt de udgør en samling, gøres tilgængelige for almenheden efter regler, der fastsættes af nævnet efter indhentet forslag fra besidderen.

Stk. 2. Ved sådanne genstandes salg skal der ved den første afhændelse erlægges en tilsvarende afgift som den, der ved frigørelsen blev erlagt for de i øvrigt til besiddelsen hørende værdier, samt gives det offentlige forkøbsret til den værdi, hvortil de ansættes af et af ministeren for undervis-